

วิทยานิพนธ์เรื่อง	ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำโครงการของรัฐ: ศึกษากรณีหลักเกณฑ์ที่กำหนดตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548
คำสำคัญ	การมีส่วนร่วมของประชาชน/โครงการของรัฐ/ การรับฟังความคิดเห็น
นักศึกษา	เยาวลักษณ์ คำป้อม
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ดร.ตรีเพชร จิตรมหีมา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	ดร.พัชณา จิตรมหีมา
หลักสูตร	นิติศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชากฎหมายมหาชน
คณะ	นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
พ.ศ.	2559

บทคัดย่อ

ประเทศโดยส่วนใหญ่ที่ปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยตรง (Direct Democracy) จะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมโดยตรงในการปกครองประเทศ แต่เมื่อพลเมืองมีจำนวนมากขึ้น การปกครองประเทศมีความสลับซับซ้อนเพิ่มขึ้น จึงต้องมีการคิดค้นระบบการปกครองประเทศรูปแบบใหม่โดยให้ประชาชนเลือกผู้แทน (the Representative) เข้าไปใช้อำนาจอธิปไตย (Sovereignty) แทนตน อย่างไรก็ตาม การปกครองแบบประชาธิปไตยโดยผู้แทนนั้น ผู้แทนของประชาชนอาจใช้อำนาจไม่ตรงกับเจตนารมณ์ (Will) หรือความต้องการ (Desire) ของประชาชน ดังนั้น หลายประเทศที่ใช้ระบอบประชาธิปไตยโดยผู้แทนจึงเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการใช้อำนาจอธิปไตยของตนในบางเรื่องและผู้แทนได้กระทำลงไป เช่น การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน (Responsive to Public Opinion)

ที่ผ่านมาการจัดทำโครงการของรัฐ เช่น เขื่อน โรงงานไฟฟ้า ท่าอากาศยาน ทางด่วน มักเป็นการดำเนินการและตัดสินใจโดยภาครัฐแต่เพียงฝ่ายเดียว จึงถูกคัดค้านจากผู้ที่อาศัยในพื้นที่เพื่อปกป้องถิ่นที่อยู่และแหล่งทำกิน ตลอดจนวิถีชีวิตของตนและชุมชนให้คงอยู่เช่นเดิม จากสภาพปัญหาดังกล่าวได้มีการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะ โดยวิธีประชาพิจารณ์ พ.ศ. 2539 เพื่อคลี่คลายปัญหาดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ยังเกิดปัญหาและอุปสรรคอยู่หลายประการ และยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ กล่าวคือ

กระบวนการดำเนินการประชาพิจารณ์จะเกิดขึ้นต่อเมื่อรัฐได้อนุญาตหรืออนุมัติโครงการดังกล่าวไปแล้วเท่านั้น

เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานของรัฐกับชุมชนหรือประชาชนที่อาจได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานของรัฐ จึงได้มีการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548 ประกาศใช้แทนระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะ โดยวิธีประชาพิจารณ์ พ.ศ. 2539 แต่กฎหมายดังกล่าวก็ยังมีข้อบกพร่องอยู่หลายประการ กล่าวคือ มิได้บังคับให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในทุก ๆ กรณีที่โครงการของรัฐอาจมีผลกระทบต่อประชาชน แต่การให้อำนาจแก่หน่วยงานของรัฐตัดสินใจเลือกรูปแบบของการรับฟังความคิดเห็นได้เองนอกเหนือไปจากที่ระบุไว้ในระเบียบดังกล่าว รวมทั้งไม่มีกองทุนส่งเสริมการมีส่วนร่วม (Fund of Public Participation) ของประชาชน ตลอดจนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอยู่ในรูปแบบของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งมีได้มีสถานะเป็นพระราชบัญญัติ จึงก่อให้เกิดปัญหาโดยเจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐมักละเลยหรือเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีดังกล่าว อีกทั้งไม่มีบทกำหนดโทษทางอาญาแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ฝ่าฝืน

พิเคราะห์ปัญหาดังกล่าวแล้ว จึงเห็นควรเสนอให้รัฐควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Public Decision) ทำโครงการของรัฐที่อาจมีผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย วิถีชีวิต หรือส่วนได้เสียเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่น โดยเปิดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในทุกกรณี และรัฐควรกำหนดรูปแบบการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่ชัดเจนแน่นอน ไม่ควรให้อำนาจแก่หน่วยงานของรัฐใช้ดุลพินิจ (Discretion) ในการเลือกรูปแบบการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน รวมทั้งรัฐควรมีกองทุนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้งนี้ รัฐควรออกกฎหมายระดับพระราชบัญญัติเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และขั้นตอนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน รวมทั้งควรกำหนดโทษทางอาญาแก่เจ้าหน้าที่ผู้ฝ่าฝืนด้วย

THESIS TITLE	LEGAL PROBLEMS ON PUBLIC PARTICIPATION IN GOVERNMENT PROJECTS: A CASE STUDY OF REGULATIONS OF THE OFFICE OF THE PRIME MINISTER ON PUBLIC HEARING B.E. 2548 (2005)
KEYWORDS	PUBLIC PARTICIPATION/GOVERNMENT PROJECTS
STUDENT	YAOWALAK KAMPOM
THESIS ADVISOR	DR.TRIPETCH JITMAHUEMA
THESIS CO-ADVISOR	DR.PATCHA JITMAHUEMA
LEVEL OF STUDY	MASTER OF LAWS PUBLIC LAW
FACULTY	FACULTY OF LAW SRIPATUM UNIVERSITY
YEAR	2016

ABSTRACT

At present, representative democracy, a form of democracy in which people vote for representatives who exercise the sovereign powers on their behalf, is adopted in almost all countries instead of direct democracy, which lets people exercise the sovereign powers directly because of the population increase. However, sometimes, the representatives' decisions may not comply with the will of people because they are not people themselves. Therefore, in several democratic countries, the Constitution guarantees the right of citizens to participate in public policies through different methods, such as, the public hearing or public consultation.

Before 1996, governmental projects; for example, constructions of dams, power plants, airports and expressways, were initiated and decided only by the government. This often led to the protest by people living in the area where the construction could affect their lives. Although the regulations of the office of the Prime Minister on public hearings was enacted to relief the conflicts, the problems were still not resolved since the regulation could be applied to only the projects that had already been approved; in other words, the public hearing could not be held before the government had decided.

In 2005, the regulation of the office of the Prime Minister on public consultation was enacted to replace the regulation of 1996 in order to solve the conflict between the government

and people; especially, the people living in the commune where the project takes place. Still, the problems have not been solved yet as the regulation contends several weak points; firstly, the public consultation is optional, which means that the public sector may not hold the forum if the issue is sensitive or critical. Secondly, there is no financial support for the public participation. Furthermore, the regulation has no legislative status as an act and it indicates no criminal punishment in case of violation; thus, the regulation cannot be well enforced as public officials ignore it.

According to the problems stated above, recommendations for this study are as follows:

(1) The public consultation which allows people to participate in making a decision on governmental projects affecting the quality of environment, health, sanitary conditions, the way of life or any other materials interest concerning people or local community should be compulsory. (2) The form of the public consultation must be clearly indicated instead of depending on the discretion of the officials. (3) The fund supporting the finance of the public participation must be established. (4) An act prescribing the rule, means and procedures of the public consultation as well as the criminal punishment in a case of violation must be enacted.